

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

*Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних
галузей історичної науки*

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ІСТОРИЧНИХ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Спеціальність 032 Історія та археологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Освітній рівень – доктор філософії

Затверджено на засіданні кафедри
історії Центральної та Східної Європи і
спеціальних галузей історичної науки
Протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Джерельна база історичних наукових досліджень
Викладач (-і)	Шологон Лілія Іванівна (доктор історичних наук, професор)
Контактний телефон викладача	0342596146
E-mail викладача	liliya.shologon@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Денна форма навчання/ дистанційна
Обсяг дисципліни	90 год.; кількість кредитів ECTS – 3
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	четвер, 14.00 год. – 17.00 год.

2. Анотація до курсу

Найважливішим підготовчим етапом для написання дисертаційного дослідження є опрацювання різнопланової джерельної бази. Саме тому, для здобувачів наукового ступеня доктора філософії заплановано вивчення курсу “Джерельна база історичних наукових досліджень”.

3. Мета та цілі курсу

Мета викладання навчальної дисципліни – вдосконалити базові знання та вміння при формуванні джерельного комплексу історичних наукових досліджень.

Основними цілями вивчення дисципліни є сформулювати наукове уявлення про джерельну базу історичних наукових досліджень, методику формування джерельного комплексу своєї наукової праці, методи аналізу джерел, презентацію результатів джерелознавчого пошуку у науковому дослідженні.

У результаті вивчення дисципліни докторанти повинні:

знати:

- про тематику документів, що зберігаються в архівних, бібліотечних та музейних установах України;
- процес формування та інформаційний потенціал зарубіжної архівної україніки;
- методику пошуку джерел в зарубіжних архівних та бібліотечних установах;
- основні принципи археографічного опрацювання неопублікованих джерел.

вміти:

- вести пошук джерел необхідних для дослідження обраної теми;
- адекватно застосовувати зовнішню та внутрішню критику джерел, обраних для дослідження;
- досконало володіти методами критичного аналізу опублікованих і архівних джерел;
- використовувати, окрім традиційних для історичних наукових досліджень методів, новітні: просопографію, структурний та контент-аналіз, мікроісторичний підхід тощо;
- робити коректні покликання на джерела в тексті наукової праці;
- належним чином оформити бібліографічний опис, використаних у дисертаційному дослідженні джерел.

4. Результати навчання (компетентності)

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми бакалаври повинні отримати

Компетенції соціально-особистісні:

- креативність, здатність до системного мислення;
- професіоналізм і толерантність.

Загальнонаукові компетенції:

- базові знання щодо джерельного комплексу історичних наукових досліджень та шляхів їх формування;
- розуміння винятково важливого значення критичного аналізу джерел.

Інструментальні компетенції:

- навички професійного пошуку історичних джерел та їх адекватної презентації в історичному дослідженні;
- здатність до застосування в науковому спілкуванні історичної термінології;
- навички науково-дослідницької роботи.
- здатність набути історичні знання в процесі самостійної роботи в архіві, музеї, бібліотеці.
- вміння практично застосовувати набуті знання щодо сьогодення.

5. Організація навчання курсу**Обсяг курсу**

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	10
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3-й семестр	032 Історія і археологія	другий	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Опубліковані збірники документів: інформаційний потенціал	лекція 4 год.	Історичне джерелознавство. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Я.С.Калакура (кер. авт. колективу) та ін. Київ: Либідь, 2017.	підготовка конспекту	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	вересень 2023 р.
Тема 2. Архівні, бібліотечні та музейні установи України як джерельна база історичних наукових досліджень	лекція 4 год.	1.Калакура Я. С. Українознавче дослідження: теорія та методологія. Тернопіль: Джура, 2012. 294 с. 2. Архівні установи України : довідник. Т. 1. Державні архіви / Держкомархів України. УНДІА СД : редкол. : Т. В. Боряк (голова), І. Б. Матяш, Г. В. Папакін. 2-е вид., доп. Київ, 2005. 692 с.	підготовка конспекту	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	вересень 2023 р.
Тема 3. Процес формування та інформаційний потенціал	лекція 4 год.	1. Палієнко М. Г. Архівні центри української еміграції: створення, функціонування, доля документальних колекцій. Київ: Темпора, 2008. 688 с.	підготовка конспекту лекційного заняття та візуалізованої презентації	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	жовтень 2023 р.

<i>зарубіжної архівної україніки</i>		2. Калакура Я. С. Зарубіжний світ як предмет дослідження новітньої української історіографії // Український історичний журнал. 2012. № 5. С. 120–134.			
Тема 4. Методика виявлення необхідних джерел у вітчизняних та зарубіжних архівних і бібліотечних установах та їх використання в історичних наукових дослідженнях	лекція 2 год.	1. Історичне джерелознавство. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Я.С.Калакура (кер. авт. колективу) та ін. Київ: Либідь, 2017. 2. Калакура Я. С. Українознавче дослідження: теорія та методологія. Тернопіль: Джура, 2012. 294 с. 3. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ: Критика, 2007.	підготовка конспекту	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	жовтень 2023 р.
Тема 5. Джерелознавчий аналіз та нарація в історичних наукових дослідженнях	лекція 4 год.	1. Дашкевич Я. Постмодернізм та українська історична наука // Пам'ять століть. 2000. 4 (25). С. 3–13. 2. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ: Інститут історії України НАН України, 2013.	підготовка конспекту	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	листопад 2023 р.
Тема 6. Археографія як наукова дисципліна	лекція 2 год	Спеціальні історичні дисципліни: довідник: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів /	підготовка конспекту	5 б. (вибірково, під час опитування на	грудень 2023 р.

		I. Н. Войцехівська (керівник авторського колективу), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко та інші. Київ: Либідь, 2008. 520 с.		семінарі)	
Тема 7. Обрана тема наукового дослідження та її джерельний потенціал	семінарське заняття 2 год.	Яковенко Н. Вступ до історії. Київ: Критика, 2007. 375 с.	підготовка конспекту та наукового повідомлення	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі та перевірки індивідуального завдання)	вересень 2023 р.
Тема 8. Формування джерельного комплексу історичних наукових досліджень	семінарське заняття 2 год.	1. Калакура Я. С. Українознавче дослідження: теорія та методологія. Тернопіль: Джура, 2012. 294 с. 2. Кобута С. Й., Соловка Л. М. Організація пошукової і дослідницької роботи в архівах: на прикладі Державного архіву Івано-Франківської області. Науково-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2015. 216 с.	підготовка конспекту та наукового повідомлення	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі та перевірки індивідуального завдання)	вересень 2023 р.
Тема 9. Зовнішня та внутрішня критика джерел. Новітні методи наукового аналізу джерел в історичних наукових дослідженнях	семінарське заняття 2 год.	1. Удод О., Юрій М. Методологічні аспекти розуміння історії та культури // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Київ: Інститут історії України, 2015. Ч. 26–27. С. 435–453. 2. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ: Критика, 2007. 375 с. 3. Нові підходи до історіописання / за ред. Пітера Берка ; пер. з англ. Київ:	підготовка конспекту та наукового повідомлення	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі та перевірки індивідуального завдання)	жовтень 2023 р.

		Ніка-Центр, 2013. 368 с.			
Тема 10. Покликання на джерела в науковій праці	семінарське заняття 2 год.	Яковенко Н. Вступ до історії. Київ: Критика, 2007. 375 с.	підготовка конспекту та наукового реферату	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі та перевірки індивідуального завдання)	жовтень 2023 р.
Тема 11. Бібліографічний опис, використаних у дисертаційному дослідженні джерел	семінарське заняття 2 год.	1.Казьмирчук Г., Казьмирчук М. Бібліографія історична // Спеціальні історичні дисципліни: довідник: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І.Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), В.В.Томазов, М.Ф. Дмитрієнко та інші. Київ: Либідь, 2008. С. 54–61 2.Приклади оформлення бібліографічного опису списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015 // URL : lib.znau.edu.ua	підготовка конспекту та наукового реферату	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі та перевірки індивідуального завдання)	листопад 2023 р.
Тема 12. Археографія: теорія та методологія	Тема винесена на самостійне опрацювання	Спеціальні історичні дисципліни: довідник: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. Н. Войцехівська (керівник авторського колективу), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко та інші. Київ: Либідь, 2008. 520 с.	Опрацювання археографічних видань	5 б. (перевірка індивідуального завдання)	грудень 2023 р.

Загальна система оцінювання курсу	<p>Семестровий контроль проводиться у формі заліку. Форма і терміни семестрового контролю визначаються навчальним планом.</p> <p>Для того, щоб одержати залік, докторантам необхідно виконати всі види роботи і набрати не менше 50 балів. Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок отриманих на семінарських заняттях за різні види і форми роботи. Максимально за залік докторант може отримати 100 балів.</p> <p style="text-align: center;">Розподіл балів, які отримують студенти</p> <p>Підсумкова оцінка за поточний контроль – 50 балів оцінка «відмінно» – 50 балів оцінка «добре» – 40 балів оцінка «задовільно» – 25 балів</p> <p>Оцінка за індивідуальне завдання – 50 балів оцінка «відмінно» – 50 балів оцінка «добре» – 40 балів оцінка «задовільно» – 25 балів</p>
--	---

<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Індивідуальне наукове завдання є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо докторант з якихось причин не підготував індивідуальну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом за семестр з даної навчальної дисципліни.</p> <p>ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДЗ</p> <p>В окремих випадках докторант може самостійно запропонувати та розробити тему ІНДЗ, попередньо обговоривши її з викладачем.</p> <p>Основні вимоги до оформлення роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обґрунтування вибраної теми; • опрацювання і конспективний виклад відповідних джерел та літератури; • наявність авторського (творчого) розділу; • наявність списку використаних джерел. <p>Обсяг роботи до 15 машинописних сторінок.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p><i>Тема 1. Обрана тема наукового дослідження та її джерельний потенціал (2 год.)</i></p> <hr/> <p><i>Тема 2. Формування джерельного комплексу історичних наукових досліджень (2 год.)</i></p> <hr/> <p><i>Тема 3. Зовнішня та внутрішня критика джерел. Новітні методи наукового аналізу джерел в історичних наукових дослідженнях (2 год.)</i></p> <hr/> <p><i>Тема 4. Покликання на джерела в науковій праці (2 год.)</i></p> <hr/> <p><i>Тема 5. Бібліографічний опис, використаних у дисертаційному дослідженні джерел (2 год.)</i></p> <hr/>

<p>Індивідуальні завдання (самостійна робота)</p>	<p>Опубліковані збірники історичних джерел в Інституті історії, політології і міжнародних відносин (6 год) Путівники по фондах центральних та державних архівів України (6 год.) Путівники по фондах центральних та державних архівів України(6 год.). Відбір і включення виявлених джерел до дослідницького комплексу на основі існуючих методик вибірки (6 год.) Джерелознавчі праці дослідників Прикарпатського національного університету(6 год.) Археографічні збірники, опубліковані науковцями Прикарпатського національного університету (6 год) Класифікація джерел в історичному науковому дослідженні (6 год.) Методика формування джерельного комплексу свого дисертаційного дослідження (6 год.) Застосування новітніх методів аналізу у своєму дисертаційному дослідженні (6 го.) Структура підрозділу «Джерела» у своєму дисертаційному дослідженні (6 год)</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Відвідування та активна участь докторантів у роботі семінарських занять є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми. Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань докторантів шляхом виставлення балів від «1» до «5». Позначення «0» виставляється за відмову від відповіді на занятті через невідповідність, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Кожен докторант зобов'язаний взяти участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру. На семінарських заняттях докторанти також виконують різні письмові роботи, які включають в себе перевірку завдань винесених на самостійне опрацювання.</p>
<p>7. Політика курсу</p>	
<p>Пропущене заняття або негативну оцінку докторант зобов'язаний «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал докторанта. За умови відсутності докторанта (-ки) на лекції чи семінарському занятті, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи, визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – четвер, 14.00 год. – 16.00 год. Академічна добросовісність. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недобросовісності (списування), викладач пропонує докторантові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її</p>	

передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна література

1. Архівні установи України: довідник. Т. 1. Державні архіви / Держкомархів України. УНДІА СД: редкол.: Т. В. Боряк (голова), І. Б. Матяш, Г. В. Папакін. 2-е вид., доп. Київ, 2005. 692 с.
2. Дашкевич Я. Постмодернізм та українська історична наука // Пам'ять століть. 2000. 4 (25). С. 3–13.
3. Державний архів Івано-Франківської області: Путівник. Т. 1: Фонди періоду до 1939 року / упоряд.: В. Гнатів, Н. Калюжна, Л. Соловка, О. Човганюк, В. Янош. Київ, 2008. 464 с.
4. Історичне джерелознавство. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Я.С.Калакура (кер. авт. колективу) та ін. Київ: Либідь, 2017.
5. Залеток Н., Чорноморець Є. Сучасний стан упровадження електронних послуг центральними та обласними державними архівними установами України // Архіви України. 2023. Вип. 1. С. 27–40.
6. Калакура Я. С. Зарубіжний світ як предмет дослідження новітньої української історіографії // Український історичний журнал. 2012. № 5. С. 120–134.
7. Калакура Я. С. Українознавче дослідження: теорія та методологія. Тернопіль: Джура, 2012. 294 с.
8. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 566 с.
9. Особисті архівні фонди відділу рукописів. Анотований покажчик (Друге виправлене і доповнене видання) / Укладачі: Баб'як П., Дзьобан О., Домбровська Є., Трегуб М. / відп. ред. Крушельницька Л. Львів: Львівська наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН України, 1995. 250 с.
10. Особові архівні фонди Інституту рукопису: путівник / ред. колегія О. С. Онищенко (відп. редактор), Г. В. Боряк, С. Г. Даневич (відп. секретар), Л. А. Дубровіна (заступ. відпов. редактора), Н. М. Зубкова та інші / Національна академія наук України. Національна бібліотека України імені В. Вернадського. Інститут рукопису. Київ, 2002. 768 с.
11. Палієнко М. Г. Архівні центри української еміграції: створення, функціонування, доля документальних колекцій. Київ: Темпора, 2008. 688 с.
12. Путівник по фондах Відділу рукописів Інституту літератури / Відповідальні редактори С. А. Гальченко, М. Г. Жулинський. Київ: Спадщина, 1999. 864 с.
13. Спеціальні історичні дисципліни: довідник: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. Н. Войцехівська

(керівник авторського колективу), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко та інші. Київ: Либідь, 2008. 520 с.

14. Удод О., Юрій М. Методологічні аспекти розуміння історії та культури // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Київ: Інститут історії України, 2015. Ч. 26–27. С. 435–453.
15. Хилько М. Контент-аналіз: історія і визначення методу // Вісник СевНТУ: зб. наук. пр. Серія Політологія. 2010. Вип. 112. С. 44–48.
16. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України: Путівник / Державний комітет архівів України. Центральний державний архів музей літератури і мистецтва України. Київ, 2003. Вип.1. 486 с.
17. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Путівник / [упоряд. : О. Гнєвищева, У. Єдлінська, У. Кришталович та ін.; Центральний державний історичний архів України, м. Львів, Державний архів у м. Перемишлі.] 2-е вид. Львів–Перемишль, 2003. 492 с.
18. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ: Критика, 2007. 375 с.

Додаткова

1. Великочий В.С. Джерела до вивчення державного будівництва в ЗУНР. Івано-Франківськ: Плай, 2003. 278 с.
2. Михальський І. С. Джерела з історії українських політичних партій кінця ХІХ – початку ХХ ст. Луганськ: Альма-матер, 2003. 344 с.
3. Нові підходи до історіописання / за ред. Пітера Берка ; пер. з англ. Київ: Ніка-Центр, 2013. 368 с.
4. Шологон Л. Археографічна діяльність НТШ (1894 – 1914 рр.) // Соціально-економічний і політичний розвиток країн Східної Європи (ХVI–ХХІ ст.). Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю. 11 травня 2023 р., м. Умань. С.87 – 91.
5. Шологон Л. Джерела з історії національно-культурного руху українців Галичини (1848–1914 рр.). Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 460 с.
6. Шологон Л. Джерела з історії національно-культурного руху українців Галичини 1848–1914 рр. у фондах зарубіжних архівних і бібліотечних установ // Емінак. 2019. №3 (27). С. 227–235.
7. Шологон Л. Особливості актуалізації джерел особового походження з історії національно-культурного руху українців Галичини (1848–1914 рр.) // Київські історичні студії. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018, № 2 (7). С. 104–110.
8. Шологон Л. Форми актуалізації документів і матеріалів офіційного характеру з історії національно-культурного руху українців Галичини другої половини ХІХ – початку ХХ ст. // Науковий вісник Чернівецького університету імені Юрія Федьковича: Історія. Чернівці: Чернівецький університет, 2018, № 2. С. 6–13.
9. Шологон Л. Формування джерельного комплексу з історії національно-культурного руху українців Галичини 1848–1914 рр. (на прикладі українських архівних та бібліотечних установ) // Емінак. Науковий щоквартальник. 2018. №4 (24) жовтень – грудень. Т. 1. С. 122–127.

Навчально-методична

1. Кобута С. Й., Соловка Л. М. Організація пошукової і дослідницької роботи в архівах: на прикладі Державного архіву Івано-Франківської області. Науково-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2015. 216 с.

2. Шологон Л.І. Джерельна база історичних наукових досліджень: методичний посібник для докторантів (третій (освітньо-науковий) рівень) за напрямком підготовки 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 032 «Історія і археологія». Івано-Франківськ, 2020. 23 с.

Інформаційні ресурси

1. archeos.org.ua
2. resource.history.org.ua

Викладач *професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Шологон Лілія Іванівна*